

Sygn. akt II Ca 410/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2015r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu, II Wydział Cywilny Odwoławczy,

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Brulińska

Sędziowie: SSO Piotr Jarmundowicz (spr.)

SSR del. Karolina Gruszczyńska

Protokolant: Elżbieta Biała

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2015r. we Wrocławiu

na rozprawie,

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w P.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia –Śródmieścia we Wrocławiu

z dnia 18 grudnia 2014r.

sygn. akt IX C 543/12

oddala apelację.

SSO Piotr Jarmundowicz SSO Małgorzata Brulińska SSR del. Karolina Gruszczyńska

Sygn. akt II Ca 410/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 grudnia 2014 roku Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Śródmieścia we Wrocławiu zasądził od strony pozwanej Skarbu Państwa - Zakładu Karnego w P. na rzecz powoda M. P. kwotę 700 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 18 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty; w pkt. II oddalił powództwo w pozostałym zakresie; nie obciążył powoda kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego (punkt III); brakującymi kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa - Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieścia we Wrocławiu (punkt IV) oraz w punkcie V przyznał od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia we Wrocławiu na rzecz adwokata A. G. prowadzącego Kancelarię Adwokacką przy ul. (...) we W. kwotę 120 zł powiększoną o należny podatek od towarów i usług (VAT) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Rozstrzygnięcie swoje Sąd I instancji wydał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

M. P. został prawomocnie skazany za przestępstwa przeciwko mieniu - kradzież z włamaniem, zabór w celu przywłaszczenia, paserstwo, zniszczenie lub uszkodzenie rzeczy, na orzeczoną wyrokiem łącznym karę sześciu lat pozbawienia wolności. Powód rozpoczął odbywanie kary pozbawienia wolności w dniu 21 lipca 2010 r. w Areszcie Śledczym we W., gdzie przebywał do dnia 11 sierpnia 2010 r. Powód był osadzony:

- w dniach 21 - 22.07.2010 r., pawilon (...) oddział (...) cela nr (...) - powierzchnia celi 18,58 m⁽⁽²⁾⁾
- w dniu 23.07.2010 r., pawilon(...) oddział(...) cela nr (...) - powierzchnia celi 16,83 m⁽⁽²⁾⁾
- w dniu 24.07.2010 r. pawilon (...) oddział (...) cela nr (...) - powierzchnia celi 22,68 m⁽⁽²⁾⁾
- w dniach 24.07.2010 r. - 11.08.2010 r. pawilon (...)oddział (...)cela nr (...) - powierzchnia celi 19,50m⁽⁽²⁾⁾

W każdej z wyżej wymienionych cel metraż przypadający na więźnia przekraczał 3 m². W trakcie rozmowy przy przyjęciu powód określił swój stan zdrowia i samopoczucie jako dobre, nie zgłosił żadnych dolegliwości. Podał, że nie utożsamia się z podkulturą przestępczą. Jako wstępną potrzebę i problem podał utrudniony kontakt z rodziną. Warunki bytowe w Areszcie Śledczym we W. w okresie pobytu powoda odpowiadały obowiązującym normom, nie występował problem przeludnienia. Skazani mieli możliwość korzystania z aparatu telefonicznego według grafiku na każdym oddziale, czasami z uwagi na dużą ilość rozmów nie było możliwe, aby wszyscy osadzeni z oddziału mogli skorzystać z telefonu w danym dniu. W razie potrzeby areszt zapewnia osadzonym dwa znaczki pocztowe na potrzeby korespondencji prywatnej, korespondencja urzędowa jest nielimitowana. Nie ogranicza się (nie cenzuruje) korespondencji urzędowej, np. skarg na warunki. Skazani mogą korzystać z zajęć kulturalno - oświatowych w świetlicach, biblioteki aresztu, redagować gazetkę, brać udział w konkursach i programach resocjalizacyjnych. Kąiki sanitarne były wydzielone poprzez zamurowanie od podłogi do sufitu bądź też wydzielony w rogu przez dwie ścianki i przepierzenie w wysokości około 2 m – wejście zasłonięte zasłonką. W okresie, gdy powód przebywał w Areszcie Śledczym we W. nie wszystkie kąiki sanitarne były całkowicie oddzielone od reszty celi. Kryterium przynależności do podkultury więziennej jest w miarę możliwości brane pod uwagę, nie mniej jednak nie jest to przesłanka determinująca rozmieszczenie osadzonych w areszcie. Środki higieny jak również środki do utrzymania czystości w celi są wydawane raz w miesiącu, np. pasta do zębów, mydło, szampon, szczoteczka do zębów. Jeśli osadzony zużyje jeden ze środków szybciej, jest mu przekazywany dodatkowy przydział. W 2010 roku brak było skarg na dystrybucję środków czystości. Na terenie Aresztu Śledczego znajduje się kantyna w której osadzeni mogą dokonywać dodatkowych zakupów środków higieny. Osadzeni mogą również dostać dodatkową paczkę higieniczno - odzieżową, z zastrzeżeniem środków bezpieczeństwa. W areszcie zatrudnionych było trzech lekarzy internistów i lekarz stomatolog na pełnym etacie. Opieka lekarska ma charakter całodobowy. Do godziny 15 realizowane są planowe przyjęcia, później przyjmowane są nagłe przypadki. W miarę potrzeby pracę świadczą również lekarze innych specjalności. Na terenie Aresztu Śledczego jest szpital.

Następnie, w dniu 11 sierpnia 2010 r. powód został przewieziony do Zakładu Karnego w S., gdzie przebywał do 23 sierpnia 2011 r. oraz od dnia 2 lutego 2012 r. do 8 listopada 2012 r.

Powód przebywał w celach:

- w okresie 11.08.2010 - 31.08.2010 r. pawilon (...)oddział (...)cela nr (...)– powierzchnia celi 18,35 m⁽⁽²⁾⁾cela 6 - osobowa;
- w okresie 31.08.2010 - 14.09.2010 r. pawilon (...) oddział (...)cela nr (...)– powierzchnia celi 19,93 m⁽⁽²⁾⁾cela 6 - osobowa;
- w okresie 14.09.2010 - 15.02.2011 r. pawilon (...)oddział (...)cela nr (...), powierzchnia celi 37,99 m⁽⁽²⁾⁾cela 12 - osobowa;

- w okresie 15.02.2011 - 01.04.2011 r. pawilon (...) oddział (...)cela nr (...)– powierzchnia celi 12,50 m^{((2))}cela 4 – osobowa;
- w okresie 01.04.2011 - 18.05.2011 r. pawilon (...) oddział (...)cela nr (...)– powierzchnia celi 12,50 m^{((2))}cela 4 – osobowa;
- w okresie 18.05.2011 - 25.07.2011 r. pawilon (...)oddział (...)cela nr (...)– powierzchnia celi i liczba osadzonych taka sama;
- w okresie 25.07.2011 - 23.08.2011 r. pawilon (...)oddział (...)cela (...)– powierzchnia celi 12,50 m^{((2))}cela 4 – osobowa;
- w okresie 27.03.2012 - 28.03.2012 r. pawilon (...)oddział (...) cela nr (...)– powierzchnia celi 12,50 m^{((2))}cela 4 – osobowa;
- w okresie 28.03.2012 - 14.05.2012 r. pawilon (...) oddział (...) cela nr (...)– powierzchnia celi 12,50 m^{((2))}cela 4 – osobowa;
- w okresie 14.05.2012 - 17.08.2012 r. pawilon (...) oddział (...) cela nr (...)– powierzchnia celi 12,50 m^{((2))}cela 4 – osobowa;
- w okresie 17.08.2012 - 28.08.2012 r. pawilon (...) oddział (...) cela nr (...)– powierzchnia celi 12,50 m^{((2))}cela 4 – osobowa;
- w okresie 28.08.2012 - 05.11.2012 r. pawilon (...) oddział (...) cela nr (...)– powierzchnia celi 12,50 m^{((2))}cela 4 – osobowa;
- w okresie 05.11.2012 - 08.11.2012 r. pawilon (...)oddział (...) – powierzchnia celi 12,50 m^{((2))} cela 4 – osobowa.

W trakcie pobytu w Zakładzie Karnym w S. na podstawie oceny okresowej i postawy powoda zmieniono typ zakładu karnego z półotwartego na zamknięty. Powód był kilka razy karany dyscyplinarnie. Administracja Zakładu Karnego uwzględniała prośby powoda o połączenie godzin widzeń ze względu na jego sytuację osobistą. Otrzymywał też zgody na wydanie dodatkowej odzieży, przyborów toaletowych i środków czystości. Zdarzały się sytuacje, że odmówiono powodowi wydania niektórych środków higienicznych typu: sztyft w kulce, żel pod prysznic. Powód otrzymywał natomiast dodatkowe mydło, szampon, proszek do prania, maszynki do golenia, grzałkę i gąbki, szczoteczki do zębów i inne przybory toaletowe w razie potrzeby. Odmówiono powodowi wydania z magazynu spodni dżinsowych podając, że magazyn nie wydaje takich spodni. W razie zgłoszenia takiej potrzeby dostał nowe buty, wymieniono mu bluzę i spodnie. W czasie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w S. miał on kilka sprzeczek ze współosadzonymi na tle niezwróconego przez niego długu, czy w czasie korzystania z telefonu. Powód korzystał z telefonu zgodnie z porządkiem panującym w Zakładzie Karnym w S.. Czasem domagał się dodatkowych rozmów lub rozmów poza kolejnością, twierdząc, że ma pilną sprawę do załatwienia. Nie podawał jednak szczegółów dotyczących tej sytuacji i wyrażano mu zgodę na odbycie rozmowy dopiero po zakończeniu ustalonego wcześniej porządku i listy zapisów. W początkowym okresie pobytu, nie wyrażono powodowi zgody na dodatkowe widzenie i wydanie z magazynu bluzy, swetra i torby, co uzasadniono złym zachowaniem powoda i jego negatywną postawą. Odmówiono mu także codziennego kontaktu z rodziną, czego powód domagał się ze względu na stan zdrowia matki i potrzebę załatwienia pilnych spraw. W czasie pobytu w Zakładzie Karnym w S. powód ubiegał się wielokrotnie o przeniesienie go do Zakładu Karnego Nr (...) we W. z przyczyn osobistych w celu ułatwienia rodzinie widzeń z nim. Kilka razy takie prośby były rozpatrywane odmownie, co wynikało ze stanu zaludnienia Zakładu Karnego Nr (...) we W. lub braku możliwości odbywania kary w systemie adekwatnym dla systemu powoda. W Zakładzie Karnym w S. w okresie w którym osadzony był powód nie występowało zjawisko przeludnienia. Powód miał dostęp do aparatu telefonicznego w wyznaczonych

godzinach, zgodnie z porządkiem wewnętrznym zakładu karnego. Jeśli nie było dużego zapotrzebowania na korzystanie z telefonu, dostęp do niego jest praktycznie nieograniczony, za wyjątkiem pór wydawania posiłków. Rozmowa może trwać pięć minut. W omawianym okresie nie było ograniczeń co do ilości wysyłanej korespondencji, o ile osadzony miał znaczek pocztowy. Wydawane osadzonym posiłki odpowiadają wszelkim normom i przepisom – w kwestii gramatury, wartości odżywczych i wymogów sanitarno – epidemiologicznych. Wszystkie cele wyposażone są w węzeł sanitarny oddzielony od pozostałej części celi muraowaną ścianą i drzwiami łazienkowymi. Wyposażenie węzła stanowi umywalka i toaleta. Osadzony minimum raz w tygodniu mógł korzystać z ciepłej kąpiel. Powód nie miał również ograniczonego dostępu do środków czystości, które otrzymywał z przydziału raz w miesiącu lub mógł uzupełnić w więziennej kantynie. W jednostce penitencjarnej zapewnione było prawidłowe ogrzewanie i wentylacja. Posiłki wydawane więźniom były zgodne z obowiązującymi normami i przepisami. Powód nie skarżył się na warunki odbywania kary. Powód utrzymywał kontakt z rodziną, nie miał również ograniczanych kontaktów z dyrekcją i kierownictwem zakładu – na spotkania mógł się zapisywać w zeszycie przyjęć. Powód, w zależności od swych preferencji i w miarę możliwości był umieszczany w celach dla osób palących lub niepalących. W Zakładzie Karnym w S. korzystał z wizyt u lekarza stomatologa. Dwukrotnie powód zrezygnował z wizyty u stomatologa, na którą wcześniej się zapisał. Powód zgłaszał się również do Ambulatorium z bólem zęba i otrzymywał leki przeciwbólowe. Ograniczenia w dostawie energii elektrycznej nie dotyczą kącików sanitarnych a wyłączenie prądu przez dwie godziny w dzień i dwie godziny w nocy oparte są o zarządzenie nr (...) Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 03.09.2010 r. w sprawie ustalania metod gospodarowania paliwami i energią w jednostkach Służby Więziennej. Komisja penitencjarna bierze pod uwagę w miarę możliwości wszelkie przesłanki przy umieszczaniu osadzonego w konkretnym oddziale i celi. Zakład karny zapewnia zajęcia sportowe.

W Zakładzie Karnym w P. powód przebywał dwukrotnie - w okresie: 24.08.2011 - 18.10.2011 r., a także w okresie: 23.11.2011 - 01.02.2012 r. Powód przebywał: na pawilonie (...) w celi numer (...), na pawilonie (...) w celi numer (...) o powierzchni 15,42 m⁽⁽²⁾⁾, ilość osób 5 i numer (...) o powierzchni 15,31 m⁽⁽²⁾⁾, ilość osób 5, na pawilonie (...), cela nr (...) – powierzchnia celi 15,87 m⁽⁽²⁾⁾ cela 5 - osobowa i na pawilonie (...), cela nr (...), powierzchnia celi 52,01 m⁽⁽²⁾⁾, ilość osób - 17. Pobyt powoda był związany z jego uczestnictwem w zajęciach szkolnych.

W Zakładzie Karnym w P. powód miał prawo korzystać przynajmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpiel. Osadzeni mają prawo odbywać spacer i korzystać z form aktywności ruchowej na świeżym powietrzu. W celach nie występowało zjawisko przeludnienia, na więźnia przypadało ponad 3 m². Kąciki sanitarne były wydzielone w różny, czasem niewystarczający dla zachowania intymności sposób poprzez ścianki murowane, ewentualnie oddzielone płytami drewnianymi (wiórowymi) lub stalowymi, niektóre posiadały drzwi a inne kotary zasłaniające wejście. W niektórych celach jest dostęp do ciepłej wody. Kąpiel zapewnia się raz w tygodniu i trwa około 5 - 10 minut. Osadzeni otrzymują raz w miesiącu przydział środków higieny osobistej. Zgłoszenia do lekarza są przyjmowane codziennie. Pacjenci przyjmowani są zgodnie z porządkiem wewnętrznym i kolejnością zgłoszeń. Powód zgłaszał się do lekarza z bólem zęba i otrzymywał leki przeciwbólowe. Więźniowie mogą korzystać ze sprzętu audiowizualnego, brać udział w zajęciach kulturalno - oświatowych poprzez zgłoszenie chęci udziału w takich zajęciach. Rozmowy z wychowawcami i dyrektorem zakładu karnego odbywają się po uprzednim zgłoszeniu takiej potrzeby, w miarę możliwości niezwłocznie. W czasie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w P. w wypadku samochodowym zginął jego ojciec. Powód w trybie pilnym został przyjęty przez psychologa, z którym odbył kilka rozmów. Udzielono mu przepustki okolicznościowej i uczestniczył w pogrzebie ojca.

Na początku powód dostatecznie wywiązywał się z obowiązków szkolnych, za co został nagrodzony. Potem powód jednak źle przeżywał pobyt w Zakładzie Karnym w P., ponieważ ze względu na odległość nie był odwiedzany przez rodzinę. Powód składał skargi na odmowę przetransportowania go do Zakładu Karnego Nr (...) we W.. Przeprowadzane postępowanie wyjaśniające nie potwierdziło zasadności skargi. Stracił motywację do nauki i przerwał ją na pewien czas. Nie wyrażono mu zgody na przesłanie w paczce dodatkowych przyborów szkolnych, znaczków, karty telefonicznej, żeby mógł częściej kontaktować się z rodziną, która mieszka daleko i nie odwiedza go. W trakcie rozmowy z wychowawcą dnia 28 listopada 2011 r. podał, że nie zgłaszał skarg związanych z przebiegiem osadzenia. Rozmawiał też z psychologiem, któremu powiedział, że chciałby odbywać karę bliżej rodziny i w bliższym Zakładzie Karnym

ukończyć kurs, podjąć pracę, a potem dopiero wrócić do nauki w gimnazjum. Kilka razy powód był motywowany przez wychowawców, żeby nie przerywał nauki. Po podjęciu przez niego ostatecznej decyzji o przerwaniu nauki i decyzji komisji o wycofaniu z nauczania ze względu na nieobecności, powód ponownie został osadzony w Zakładzie Karnym w S..

W Zakładzie Karnym Nr (...) we W. powód przebywał w okresie od 19 października 2011 r. do 23 listopada 2011 r. na oddziale (...), cela nr (...)o pow. 16,08 m^{((2))}, cela 5 - osobowa oraz na oddziale (...), cela nr (...)- powierzchnia celi 16,19 m^{((2))}, cela 5 - osobowa. W tym okresie jego pobyt związany był z udziałem w czynnościach procesowych.

W dniu 8 listopada 2012 r. powód został ponownie przyjęty do Zakładu Karnego Nr(...) we W. w związku z jego licznymi prośbami o przeniesienie do tej jednostki, we względu na lepszy kontakt z rodziną.

W dniu 26 października 2011 r. powód został przyjęty przez lekarza stomatologa w celu wykonania przeglądu stomatologicznego, nie zgłaszał problemów z uzębieniem, bólu, ani pilnej potrzeby wizyty u stomatologa.

Przyjęcia przez lekarzy odbywają się na podstawie grafiku zgodnego z zapisami i skazani są doprowadzani na wizyty. W przypadkach nagłych, skazany jest do lekarza doprowadzany niezwłocznie. Na terenie Zakładu Karnego Nr (...) we W. działa szpital z oddziałem internistyczny. W Zakładzie Karnym Nr (...) we W. nie występowało zjawisko przeludnienia. Powód był osadzony w celi pięcioosobowej z zachowaniem normy 3 m^{((2))}na osobę. W celach znajdowały się wydzielone kąciki sanitarne – na oddziale (...) zabudowa sięgała 160 cm i była wykonana z płyt drewnopodobnych na konstrukcji z kątowników metalowych, na oddziale (...) zabudowa kącika sanitarnego sięgała do wysokości 220 cm. W większości cel kąciki sanitarne na oddziale (...) były wyposażone w drzwi. Wyjątki w postaci zaslonki wynikały z konieczności naprawy drzwi. Osadzeni otrzymywali środki higieniczne niezbędne do utrzymywania czystości w celach i środki higieny osobistej raz w miesiącu. Osadzonym zapewnia się odzież, bieliznę i inne niezbędne przedmioty użytku codziennego. Osadzeni mają dostęp do aparatu telefonicznego samoinkasującego, ewentualne ograniczenia w jego użytkowaniu mogą wynikać z dużej liczby zaplanowanych telefonów. Z reguły wtedy rozmowa jest przeniesiona na następny dzień lub jej czas jest skrócony. Limitowanie czasu rozmowy nie dotyczy rozmów z obrońcami. Nie ma ograniczeń w wysyłaniu korespondencji, o ile osadzony posiada na ten cel własne środki. Z przydziału osadzony może otrzymać dwa znaczki w miesiącu. Brak jest informacji na temat bójek, konfliktów czy braku intymności. Powód nie zgłaszał z tego powodu żadnych skarg i nie było to odnotowane w jego aktach osobopoznawczych. Osadzeni mogą korzystać z zajęć kulturalno - oświatowych, biblioteki, konkursach, zajęć na boisku zakładu karnego w okresie wiosenno - letnim. Osadzeni mogą korzystać z programów resocjalizacyjnych. Posiłki wydawane w Zakładzie Karnym nr (...) miały odpowiednią dobową wartość kaloryczną, odpowiednią zawartość składników odżywczych i porcję warzyw, stosownie do wieku, stanu zdrowia osadzonego. Posiłki przed wydaniem osadzonym są poddawane kontroli jakości i smaku przez lekarza lub innego pracownika służby zdrowia. Na wniosek osadzonego możliwa jest ponowna weryfikacja jakości żywienia, jednak powód nie składał co do niej żadnych zastrzeżeń. Na podstawie zarządzenia Dyrektora Zakładu Karnego Nr (...) we W. z dnia 12 sierpnia 2010 r. w sprawie ograniczenia zużycia energii elektrycznej w celach mieszkalnych, w związku z pismem Zastępcy Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej, zarządzono w Zakładzie Karnym Nr (...) we W. wyłączenia energii elektrycznej w celach mieszkalnych we wszystkie dni tygodnia w godzinach od 10.00 do 12.00 oraz od 24.00 do 5.00. Przez tydzień powód przebywał w celi, w której wyłączenia prądu obejmowały również kącik sanitarny. Poza tym, w kącikach sanitarnych pozostawia się oświetlenie nawet w godzinach wyłączeń. Dostawa energii jest również utrzymywana w gniazdkach, a w niektórych przypadkach skazanym wyrażana jest zgoda na używanie lampek. Skazani mają możliwość kontaktu z funkcjonariuszem, zgłaszania skarg do dyrekcji oraz zgłaszania skarg w trakcie posiedzeń komisji penitencjarnej.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za uzasadnione w części.

Sąd Rejonowy zważył, że po ostatecznym sprecyzowanym powództwie powód domagał się zapłaty zadośćuczynienia w związku z niewłaściwymi warunkami odbywania kary pozbawienia wolności, zarzucając: Aresztowi Śledczemu we W. brak właściwego oświetlenia i wyłączanie prądu w celach, ograniczenia w prawie do widzeń; Zakładowi Karnemu w S. brak dostępu do stomatologa, który przyjmował powoda z trzytygodniowym opóźnieniem, zbyt krótkie kąpiele,

brak środków czystości, które nie były wydawane na czas, brak intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych, osadzenie w jednej celi z osobami grypsującymi, obraźliwe nazywanie go przez wychowawcę „złodziejem”, brak właściwego oświetlenia i prądu w celach; Zakładowi Karnemu w P. brak dostępu do stomatologa, który przyjmował powoda z opóźnieniem, zbyt krótkie kąpiele, brak intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych, brak właściwego oświetlenia i wyłączanie prądu w celach; Zakładowi Karnemu Nr (...) we W. brak właściwego dostępu do stomatologa, który przyjmował go z opóźnieniem, brak właściwego oświetlenia i wyłączanie prądu w celach. Sąd Rejonowy stwierdził, że po sprecyzowaniu podstaw faktycznych powództwa, powód nie domagał się już zadośćuczynienia za odbywanie kary pozbawienia wolności w warunkach przeludnienia. Tym samym zdaniem Sądu I instancji, skoro okoliczność ta nie miała dla rozstrzygnięcia sprawy istotnego znaczenia, należało oddalić wnioski powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa na okoliczność powierzchni cel, w których powód przebywał. Niezależnie od tego, zdaniem Sądu wnioski ten i tak należałyby oddalić z innych przyczyn. Jak wynikało z oświadczenia powoda złożonego na rozprawie w dniu 7 listopada 2013 r. powód nie przeczył powierzchni cel podanych przez pozwanych, twierdząc jedynie, że nie wlicza on do tej powierzchni części cel zajmowanych przez meble i sprzęt znajdujący się w celi. Sama zaś powierzchnia cel, jak wynika z oświadczenia powoda, nie była zatem sporna. Poza tym, już po złożeniu przez pełnomocnika powoda wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa, Sąd zobowiązał pełnomocników pozwanych jednostek Skarbu Państwa do złożenia wykazu cel, w których powód przebywał ze wskazaniem ich powierzchni. Po złożeniu dokumentów na te okoliczności, powód nie ustosunkował się do tych twierdzeń, co - mając na uwadze jego oświadczenie na rozprawie z dnia 7 listopada 2013 r. nakazywało w ocenie Sądu Rejonowego przyjęcie, że powód przyznał okoliczność co do powierzchni cel (wyciągając jednak z tej okoliczności odmienne wnioski). Tym samym, mając na uwadze treść art. 230 i 229 k.p.c., przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa na te okoliczności było zbędne i zmierzałoby jedynie do przedłużenia postępowania. Nie był także zasadny zdaniem Sądu Rejonowego wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa na okoliczność ustalenia sposobu zabudowania kącików sanitarnych w celach. Sąd wskazał, że miał na uwadze to, że na rozprawie w dniu 7.11.2013 r. powód podniósł, że niewłaściwe kąciki sanitarne były tylko w Areszcie Śledczym we W. i w Zakładzie Karnym w P.. Natomiast, te jednostki penitencjarne, nie kwestionowały faktu, że część cel posiadała niezabudowane kąciki sanitarne, co wynikało z zeznań świadków i przesłuchania w charakterze strony osób upoważnionych do reprezentacji jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa. Ponadto, Sąd Rejonowy wyjaśnił, że oddalił wnioski powoda o uzupełniające przesłuchanie w charakterze strony Dyrektora Zakładu Karnego Nr (...) we W. na okoliczność przyczyn zwolnienia funkcjonariuszy służby więziennej po kontroli Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Powód nie wyjaśnił bowiem jaki jest związek tych okoliczności z zarzutami stawianymi tej jednostce organizacyjnej, a w ocenie Sądu nie miały one dla rozstrzygnięcia sprawy istotnego znaczenia.

Sąd I instancji zważył, że podstawową przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa za działania jego funkcjonariuszy, w tym przypadku organów wymiaru sprawiedliwości, jest dopuszczenie się przez jednostkę organizacyjną uprawnioną do wykonywania władzy publicznej bezprawnego działania lub zaniechania powodującego szkodę (art. 417 k.c.). Powód w reżimie odpowiedzialności deliktowej dochodził w sprawie roszczeń majątkowych wynikających z faktu naruszenia jego dóbr osobistych na skutek niezapewnienia właściwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, które były poniżające i naruszające godność powoda. Żądane zadośćuczynienie w łącznej wysokości 27 000 zł miało stanowić środek ochrony dóbr osobistych powoda. Zdaniem Sądu Rejonowego, podawane przez powoda prawo do godnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności mieści się w pojęciu godności, jako jednego z głównych dóbr osobistych. Podstawę prawną żądania pozwu stanowił, w ocenie Sądu Rejonowego przepis art. 23 w zw. z art. 24 w zw. z art. 448 k.c., zaś niehumanitarne warunki izolacji polegać miały, zdaniem powoda, na tym co poszczególnych jednostkom organizacyjnym powód zarzucał w pozwie, piśmie przygotowawczym z dnia 21.11.2012 r., a ostatecznie - w piśmie przygotowawczym z dnia 15.11.2013 r., sprecyzowanym na rozprawie w dniu 18.12.2014 r. Zdaniem Sądu I instancji wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania pozwoliły na uwzględnienie żądania w zakresie majątkowej ochrony dóbr osobistych, jedynie w części, a mianowicie co do kwoty 700 zł, z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę związaną z tym, że w czasie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w P. nie zapewniono powodowi intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. W pozostałym zakresie zdaniem Sądu powództwo było bezzasadne jako nieudowodnione, a częściowo także wobec braku naruszenia dóbr osobistych

powoda bądź braku podstaw do zasądzenia zadośćuczynienia. Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Art. 24 k.c. określa z kolei środki ochrony dóbr osobistych, wskazując że ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie, a na zasadach przewidzianych w kodeksie może również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. W zakresie żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych cytowany art. 24 k.c. odsyła do przepisów o czynach niedozwolonych, w szczególności do art. 448 k.c., w myśl którego w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, m.in. odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego.

Sąd Rejonowy wskazał, iż na powodzie jako żądającym ochrony dóbr osobistych spoczywał ciężar dowodu, iż odbywał on karę pozbawienia wolności w warunkach naruszających jego godność. Zgodnie bowiem z ogólną regułą wynikającą z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Powód nie miał natomiast obowiązku wykazać, że funkcjonariusze jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, ponoszą winę za wyrządzoną powodowi krzywdę w związku z naruszeniem dóbr osobistych (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., sygn. akt III CZP 25/11, nie publ.). Strona pozwana powinna zaś była wykazać, że zapewniła powodowi odbywanie kary w warunkach zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa, a skutek legalności jej działań nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda.

W ocenie Sądu Rejonowego zeznania powoda nie były wiarygodne w tym zakresie, w jakim twierdził on, że ograniczono mu prawo do widzeń, prawo do korzystania z telefonu, osadzono go z grypsującymi, nie zapewniono warunków utrzymania higieny przez zbyt krótką kąpiel, czy niewydawanie na czas środków czystości, a także w tym zakresie w jakim twierdził on, że był obrażany przez wychowawców. Wskazał na to, że z dokumentacji powoda wynika, że miał on dostęp do rozmów telefonicznych na normalnych zasadach. Powód domagał się co prawda umożliwienia dodatkowych rozmów telefonicznych, ale żądania te nie były przez niego uzasadniane obiektywnymi przyczynami i nie były uwzględniane ze względu na potrzebę zapewnienia ładu organizacyjnego i wewnętrznego w jednostce oraz poszanowanie praw innych osadzonych. Powód podawał bowiem, że ma do załatwienia pilne sprawy, ale nie wyjaśniał, w jakim celu chce odbyć rozmowę. Ponadto, powodowi udzielano zgody na łączenie godzin widzeń, tak aby ze względu na znaczną odległość ułatwić przyjazd rodziny. Miał również zgodę na uczestniczenie w pogrzebie ojca, a w tym trudnym momencie został otoczony opieką psychologiczną. Z analizy dokumentacji powoda wynika, że powód źle znosił pobyt w Zakładzie Karnym w S. i w Zakładzie Karnym w P.. Większość skarg i prośb powoda koncentrowała się wówczas na umożliwieniu mu odbywania kary pozbawienia wolności bliżej rodziny lub umożliwieniu mu szczególnych warunków kontaktu telefonicznego i widzeń (w pewnym momencie domagał się wręcz umożliwienia mu kontaktu codziennego). W ocenie Sądu świadczy to o tym, że podawany przez powoda w zeznaniach utrudniony kontakt jedynie subiektywnie odbierał jako szykanę. Z dokumentacji osobopoznawczej powoda wynika, że w związku z tymi wydarzeniami pogorszyło się zachowanie powoda. Nie sposób jednak zdaniem Sądu I instancji uznać, że kary dyscyplinarne były wymierzone tylko za sam fakt żądań większej ilości rozmów i widzeń. Umieszczenie na oddziale zamkniętym wynikało z negatywnej postawy powoda, co znalazło potwierdzenie w dokumentach znajdujących się w aktach osobopoznawczych powoda. Ponadto, na podstawie analizy dokumentacji powoda, Sąd Rejonowy stwierdził, że jako niewiarygodne należy uznać jego twierdzenia i zeznania o tym, że nie zapewniano mu środków do utrzymania higieny osobistej lub czystości w celi. Prośby powoda o dodatkowe środki czystości i higieny, czy dodatkową odzież, były uwzględniane, a odmowa - jeśli miała miejsce - uzasadniana obiektywnymi względami. Powód swoje twierdzenie o zbyt krótkich kąpielach potwierdzał jedynie własnymi zeznaniami, czego nie potwierdziła część przesłuchiwanych w sprawie świadków (część z nich nie posiadała wiedzy w tym zakresie). Z dokumentacji powoda nie wynika, aby składał on w związku z tym pisemne skargi, a powód nie przedstawił dowodu z zeznań świadków (innych osadzonych

w pozwanych jednostkach penitencjarnych), którzy potwierdziliby podawane przez niego fakty. W ocenie Sądu niewiarygodne jest również to, że znamiona szykany, czy bezprawnego naruszenia dób osobistych miały odmowy dotyczące przeniesienia powoda do Zakładu Karnego Nr (...) we W.. Po pierwsze, Sąd stwierdził, że pobyt w Zakładzie Karnym w P. wynikał z tego, że powód został zakwalifikowany do nauki, z której zresztą zrezygnował. Odmowa przeniesienia powoda do Zakładu Karnego Nr (...) we W. wynikała bądź ze stanu zaludnienia tej jednostki, bądź też z niemożliwości zapewnienia powodowi warunków odbywania kary zgodnie z obowiązującym go systemem. Pomimo trudności, powód utrzymywał zaś kontakt z rodziną w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w S.. Powód w celu ułatwienia kontaktu z rodziną wielokrotnie składał wnioski o połączenie dwóch godzin widzenia jednego dnia. Prośby te były uwzględniane. Ponadto, powód składał wniosek o dopisanie do listy widzeń określonych osób z rodziny, co również było uwzględniane. Nie były również wiarygodne, w ocenie Sądu I instancji, zeznania powoda w tej części, w której twierdził on, że przebywał w innych celach i w innych okresach niż wynika to z informacji udzielonych przez pozwane jednostki penitencjarne na podstawie danych ewidencyjnych. Powód twierdził jedynie, że prowadził zapiski i notatki, które potwierdzają jego wersję, nie złożył natomiast tych dokumentów do akt sprawy. Dane ewidencyjne prowadzone przez pozwane jednostki organizacyjne Skarbu Państwa mają zaś w ocenie Sądu urzędowy charakter, co również czyni twierdzenia powoda niewiarygodnymi. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie potwierdził także zeznań powoda dotyczących braku lub ograniczenia dostępu do stomatologa. Nawet zakładając, że taki fakt miał miejsce, to powód nie wykazał naruszenia dóbr osobistych w tym zakresie - nie podał bowiem, że wymagał szczególnej opieki stomatologicznej, a przeprowadzony przegląd uzębienia takiej szczególnej opieki nie potwierdził. Powód nie wskazywał także, aby z tego tytułu doznał uszczerbku na zdrowiu, ani też nie udowodnił jego wysokości. Pozwany wykazał zaś, że zapewnia osadzonym właściwą opiekę medyczną.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że nie dał także wiary powodowi, w tej części, w jakiej twierdził on, że był źle traktowany przez wychowawców w Zakładzie Karnym w S.. Z dokumentacji powoda w aktach osobopoznawczych wynika, że w okresie pobytu w tej jednostce, powód zachowywał się źle. Z tego względu podjęto decyzję o odbywaniu przez niego kary pozbawienia wolności w systemie zamkniętym. Zdarzające się odmowy spełnienia żądań powoda o dodatkowe środki, widzenia, czy rozmowy telefoniczne, były uzasadniane. Bardzo prawdopodobne jest zatem to, że powód wszelkie negatywne dla niego konsekwencje odbywania kary pozbawienia wolności, traktował jako nieprzychylnie traktowanie, co miało wymiar jedynie subiektywny. Sąd I instancji wskazał, że powód nie złożył żadnych innych wniosków dowodowych, także o charakterze osobowym, pozwalających Sądowi na obiektywne potwierdzenie słuszności stawianych zarzutów. W szczególności powód - pomimo tego, że był w sprawie reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu - nie wniósł o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków - osób, które przebywały z nim w tych samych celach w okresie objętym żądaniem pozwu, chociaż twierdził w trakcie zeznań, że zapisywał, z kim przebywał w celi.

W ocenie Sądu Rejonowego, wiarygodne było natomiast to, co potwierdziły także zeznania świadków, że we wszystkich jednostkach penitencjarnych stosowane były czasowe wyłączenia prądu, a w niektórych jednostkach, poza Zakładem Karnym w S., nienależycie zabudowano kąpiki sanitarne w celach. Sąd Rejonowy wskazał, że sama prawdziwość twierdzeń powoda w tym zakresie nie oznacza automatycznie, że w obu przypadkach doszło do naruszenia godności powoda, a także aby uzasadnione było żądanie zasądzenia zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w związku z tym faktem.

Sąd I instancji zauważył, że w procesie o ochronę dóbr osobistych (nawet przeciwko Skarbowi Państwa) w żaden sposób nie jest wyłączona zasada kontrydiktoryjności wynikająca z art. 6 k.c. i 232 k.p.c. Powód tym samym powinien udowodnić swoje twierdzenia, w takim zakresie, w jakim to na nim spoczywa ciężar dowodu. Sąd stwierdził, że umieszczenie powoda w Zakładzie Karnym w P. w celach, w których nie zapewniono intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych, naruszyło godność powoda, będąc dla niego źródłem krzywdy uzasadniającej zasądzenie zadośćuczynienia w kwocie 700 zł, spośród kwoty 1000 zł żądanej od tej jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa. Niewątpliwie budowa kąpika sanitarnego nie stanowiącego trwale i zupełnie wydzielonej części zamkniętego pomieszczenia, jakim jest cela i oddzielonej od niego zamykanymi drzwiami, nie spełnia w ocenie Sądu standardów cywilizacyjnych. Przebywanie w warunkach izolacji, przy takim zorganizowaniu kąpika sanitarnego narusza dobra

osobiste każdego człowieka i przekracza stopień dolegliwości nieuchronnie związany z odbywaniem kary pozbawienia wolności. Zdaniem Sądu Rejonowego, na rozmiar krzywdy powoda związanej z tym faktem wpływa dodatkowo to, że powód przebywał w Zakładzie Karnym w P. w związku z realizowaniem obowiązku szkolnego, dlatego zapewnienie godnych warunków stanowić powinno szczególnie istotny aspekt. Krzywdę powoda zwiększało niewątpliwie, że w tym czasie przeżywał rozłąkę z rodziną. Ponieważ jednak nie potwierdziły się pozostałe zarzuty kierowane w stosunku do tej jednostki, nie było zasadne uwzględnianie w całości kwoty żądanej z tytułu zadośćuczynienia od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w P..

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że pomimo iż z ustaleń faktycznych dokonanych w sprawie wynika, że podobny problem występuje także w Areszcie Śledczym, to powód ostatecznie nie domagał się z tego tytułu zadośćuczynienia, po sprecyzowaniu podstawy faktycznej powództwa. Natomiast przyznał, że przez cały okres pobytu w Zakładzie Karnym w S. i Zakładzie Karnym Nr (...) we W. był w celach z całkowicie wydzielonymi kącikami sanitarnymi.

Sąd I instancji wskazał, że miał na uwadze, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w stopniu uzasadniającym żądanie zadośćuczynienia, poprzez to, że we wszystkich pozwanych jednostkach penitencjarnych, na skutek zaleceń Dyrektora Centralnego Zarządu Służby Więziennej okresowo wyłączano prąd w celach. Skoro jednak fakt ten miał miejsce tylko dwie godziny w ciągu dnia, a poza tym w godzinach nocnych, nie było to uciążliwością uzasadniającą żądanie zadośćuczynienia. Ponadto, cele były oświetlone w kącikach sanitarnych, a utrzymywany został dopływ prądu do gniazdek. Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynika co prawda, że w czasie pobytu w Zakładzie Karnym Nr (...) we W. powód przez tydzień przebywał w celi, w której w nocy wyłączano prąd także w kąciku sanitarnym. Niemniej jednak ze względu na krótki okres tego stanu rzeczy nie doszło w ocenie Sądu do takiego naruszenia godności powoda, który mógłby stanowić podstawę przyznania zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w związku z tym faktem.

Sąd wyjaśnił, że nie ma obowiązku zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego w każdym przypadku naruszenia dóbr osobistych. Przy stosowaniu przepisu art. 448 k.c. sąd bierze pod uwagę całokształt okoliczności faktycznych. Istotnym kryterium jest rozmiar krzywdy, zadośćuczynienie ma bowiem na celu zrekompensowanie pokrzywdzonemu wszelkich ujemnych doznań psychicznych lub fizycznych będących następstwem działania lub zaniechania sprawcy. Ponadto według orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka cierpienie i upokorzenie związane z odbywaniem kary więzienia tylko wówczas stanowią naruszenie art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, gdy przekraczają nieunikniony element cierpienia wpisanego w pozbawienie wolności (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07).

Sąd Rejonowy zważył, że powód nie wykazał, ażeby rozmiar cierpienia uzasadniał zasądzenie na jego rzecz kwoty żądanej w sprawie. Powód nie podał w toku rozpoznania sprawy, jakie negatywne skutki w jego sferze psychicznej i fizycznej wywoływało odbywanie kary pozbawienia wolności w takich warunkach, jakie wynikały z przedstawianej przez niego wersji. Zdaniem Sądu, odczuwanie negatywnych emocji jest zaś związane z samą istotą odbywania kary izolacyjnej, wynikającym z tego ograniczeniem w sferze prywatności, brakiem swobody dokonywania wyborów, koniecznością przebywania w towarzystwie innych, przypadkowych osób, świadomością izolacji i perspektywą dalszego jej trwania. Znamienne jest zeznanie powoda w tym fragmencie, w którym podał, że przebywając w pozwanych jednostkach penitencjarnych nie czuł się „jak w domu”. W ocenie Sądu, nie jest rzeczą systemu penitencjarnego zapewnienie skazanym warunków domowych (sprowadzając problem ad absurdum, można by rzec, że w takim przypadku każdy z osadzonych powinien mieć swój pokój z dostępem do kuchni), ale zapewnienie realizowania funkcji kary, w każdym z jej wymiarów. Zdaniem Sądu Rejonowego nie sposób pominąć tego, że kara pełni w systemie społecznym funkcję sprawiedliwościową i zmierza do wyrównania swoistej krzywdy, jaką powód wyrządził popełniając przestępstwa. Innymi słowy, to że odbywając karę powód może mieć poczucie niższości jest właśnie istotą dolegliwości karnej i funkcją kary, jaka ma u niego wywołać przeświadczenie, że naruszanie ładu społecznego i prawnego zawsze będzie wiązać się z nieuchronną reakcją Państwa stojącego przeciw na straży tego ładu. Dopóki zaś stopień tych dolegliwości nie przekracza tego co mieści się w istocie kary i nie osiąga stopnia traktowania nieludzkiego (a tego powód w przeważającej części nie wykazał) brak jest zdaniem Sądu I instancji podstaw do zasądzenia zadośćuczynienia. Natomiast zgłoszenie w rozpoznawanej sprawie wyłącznie żądania zasądzenia kwoty pieniężnej i nieskorzystanie z

innych uprawnień przysługujących na wypadek naruszenia dóbr osobistych (np. roszczenie o zaprzestanie naruszeń), okoliczności sprawy i charakter roszczenia, w wyznaczonych przez art. 448 k.c. granicach uznania sędziowskiego, uzasadniają zdaniem Sądu oddalenie żądania powoda ponad zasądzoną kwotę zadośćuczynienia. Sąd Rejonowy wskazał, że z dokumentacji w aktach osobopoznawczych powoda nie wynika, aby składał skargi na niewłaściwe warunki panujące w pozwanych jednostkach penitencjarnych. Powód nie wykazał zaś, aby takie skargi wysyłał do innych organów, przede wszystkim Sądu penitencjarnego sprawującego nadzór nad właściwym przebiegiem kary pozbawienia wolności.

Z tych przyczyn Sąd Rejonowy zasądził od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w P. kwotę 700 zł i odsetki ustawowe zgodnie z żądaniem od dnia wydania wyroku, oddalając powództwo w pozostałym zakresie jako nieuzasadnione.

O kosztach postępowania i brakujących kosztach sądowych, Sąd orzekł w punktach III i IV na podstawie art. 102 k.p.c. i art. 113 ust. 1 w zw. z art. 102 k.p.c.

W punkcie V sentencji wyroku Sąd orzekł o kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu na podstawie § 2 ust. 1 i 3 w zw. z § 19 ust. 1 i § 11 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiodła strona pozwana Skarb Państwa - Zakładu Karnego w P. zaskarżając wyrok w zakresie punktu I, wnosząc o jego zmianę przez oddalenie powództwa punkcie I oraz zmianę w punkcie III przez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Strona pozwana zarzuciła oparcie rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego na błędnym ustaleniu faktycznym, co miało wpływ na wynik postępowania, polegający na ustaleniu, że powód podczas pobytu w Zakładzie Karnym w P. w okresie od 24 sierpnia 2011 r. do 18 października 2011 r. oraz w okresie od 23 listopada 2011 r. do 1 lutego 2012 r. był osadzony w warunkach, w których nie miał zapewnionej intymności podczas załatwiania potrzeb fizjologicznych.

Strona pozwana zarzuciła także naruszenie:

- art. 24 k.c. i art. 448 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż postępowanie pozwanego wobec powoda było bezprawne i zawinione,

- art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie,

- § 28 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego kary pozbawienia wolności poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż urządzenia sanitarne w celach w których przebywał powód usytuowane były w sposób niezapewniający ich niekrępujące użytkowanie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Rozpoznając apelację strony pozwanej, Sąd Okręgowy miał na uwadze, że postępowanie apelacyjne oparte jest na apelacji pełnej cum beneficio novorum, której istota polega na tym, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę ponownie, to znaczy jeszcze raz bada sprawę rozstrzygniętą przez sąd pierwszej instancji (zobacz: uchwała składu siedmiu sędziów, mająca moc zasady prawnej z 31 stycznia 2008 r. III CZP 49/2007 OSNC 2008/6 poz. 55). Sąd drugiej instancji, zachowując pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia, ma obowiązek merytorycznie rozpoznać sprawę, nie ograniczając się tylko do skontrolowania legalności orzeczenia wydanego przez sąd pierwszej instancji. Rozpoznając sprawę kontynuuje postępowanie rozpoczęte w sądzie pierwszej instancji. Jest również sądem, który przeprowadza - jeśli zachodzi konieczność - własne postępowanie dowodowe, w którym istnieje możliwość powtórzenia i uzupełnienia dowodów przeprowadzonych w sądzie pierwszej instancji

oraz uwzględnienia nowych faktów i dowodów. Skoro istotą postępowania apelacyjnego jest merytoryczne sądzenie sprawy, to sąd drugiej instancji ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny dowodów zgromadzonych w postępowaniu przed sądami obu instancji.

Realizując powyższe obowiązki Sąd Okręgowy po rozważeniu na nowo całego zebranego w sprawie materiału dokonał jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w konsekwencji czego uznał, że rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego jest trafne. Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i w tym zakresie Sąd II instancji przyjął je za własne (art. 382 k.p.c.).

W ocenie Sądu Odwoławczego ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd Rejonowy nie uchybia regulacji art. 233 § 1 k.p.c. Zwrócić trzeba uwagę, że skuteczne podniesienie zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na przedstawieniu własnej oceny dowodów i subiektywnej wykładni treści dokumentów, z których przeprowadzono dowody. Aby można mówić o naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c. należy wykazać, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjęta przez Sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i o ich odmiennej ocenie niż ocena dokonana przez Sąd.

Zasada swobodnej oceny dowodów określona tym przepisem wyraża się w jej ocenie według własnego przekonania Sądu, opartego na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Jej istotną cechą jest bezstronność, brak arbitralności i dowolności, przestrzeganie zasad logicznego rozumowania i zasad doświadczenia życiowego w wyciąganiu wniosków. Wszechstronne rozważenie zebranego materiału oznacza natomiast uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych środków dowodowych, a mających znaczenie dla ich mocy dowodowej i wiarygodności.

Wszystkim wskazanym wyżej kryteriom odpowiada - zdaniem Sądu Okręgowego - ocena dowodów dokonana przez Sąd I instancji. Ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego została dokonana w sposób obiektywny, rzetelny i wszechstronny. Wszystkie przeprowadzone dowody zostały przez Sąd Rejonowy przywołane i omówione. Nie można też zarzucić, by Sąd I instancji na tle przeprowadzonych dowodów budował wnioski, które z nich nie wynikają. Z zeznań świadków A. P., M. R., J. N. oraz oświadczenia powoda wynika, że brak było oddzielonych kącików sanitarnych w niektórych celach w których powód przebywał podczas pobytu w Zakładzie Karnym w P. oraz w Areszcie Śledczym we W.. Powyższy materiał dowodowy wskazuje także na to, że kąciki sanitarne w celach były oddzielone od reszty pomieszczenia przez ścianki murowane, z płyt drewnianych na konstrukcji stalowej z wejściem w postaci drzwi albo kotary z materiału.

Z tego względu zarzut apelacji dotyczący błędów w ustaleniach stanu faktycznego dokonanych przez Sąd Rejonowy nie zasługiwał na uwzględnienie.

Odnosząc się do zarzutów apelacji strony pozwanej dotyczących naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 24 k.c. i art. 448 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, wskazać trzeba, że nie zasługują one na uwzględnienie. Należy podkreślić, że każda osoba pozbawiona wolności zachowuje swe prawa i wolności gwarantowane Konstytucją, z wyjątkiem prawa do wolności osobistej. Poszanowanie godności należy do fundamentalnych zasad porządku konstytucyjnego, zgodnie z którą, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna. Jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych (art. 30 Konstytucji). Obowiązek ten powinien być realizowany przez władze publiczne przede wszystkim tam, gdzie państwo działa realizując swoje zadanie represyjne, których wykonanie nie może prowadzić jednak do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka represji. Zastrzec jednak trzeba, że nie każde naruszenie dóbr osobistych rodzi prawo do żądania zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Znaczenie ma bowiem charakter dobra, które zostało naruszone, jego intensywność i czasokres trwania. W tym miejscu warto przytoczyć wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 603/11 (Lex nr 1228452) zgodnie z którym otwarta lista chronionych prawem dóbr osobistych została

uzupełniona o uprawnienie do godnych warunków odbywania kary w zakładach karnych. Wskazane godne warunki obejmują również zapewnienie prywatności i intymności, m.in. związanych z potrzebami fizjologicznymi.

Orzecznictwo potwierdzając kwalifikację praw podmiotowych, naruszonych ze wskazanych przyczyn, jako dobra osobistego w postaci godności, prawa do godnego odbywania kary pozbawienia wolności podkreśla, że każdy przypadek należy rozpatrywać indywidualnie, a środek ochrony w postaci pieniężnego zadośćuczynienia (art. 448 k.c.) ma charakter fakultatywny. Stanowisko to znajduje oparcie również w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2008 r., SK 25/07, oraz orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który m.in. w wyroku z dnia 19 kwietnia 2001 r., nr 28524/95 stwierdził, że sposób traktowania, by znaleźć się w zakresie regulacji art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, musi osiągnąć pewien minimalny poziom dolegliwości. Ocena tego minimum jest relatywna; zależy od wszystkich okoliczności sprawy, takich jak długość trwania traktowania, następstwa psychiczne i fizyczne oraz, w niektórych przypadkach, płeć, wiek, stan zdrowia ofiary.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt, tej konkretnej sprawy, należy podzielić ocenę Sądu Rejonowego, że powód wykazał, za pomocą zawnioskowanych dowodów, iż podczas pobytu w Zakładzie Karnym w P. występowały okoliczności naruszające jego poczucie intymności, w postaci niemożności zachowania nieskrępowania podczas korzystania z kąpielni sanitarnego. Nie winno budzić wątpliwości, iż załatwianie potrzeb fizjologicznych w warunkach, których brak jest trwale oddzielonego i zamkniętego pomieszczenia godzi w podstawową potrzebę zachowania odosobnienia w takich sytuacjach co z kolei rodzi poczucie skrepowania. Tym samym zgodzić się należy ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w godnych warunkach. Mając na uwadze czasokres odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w P., w celach, w których nie zostały zapewnione warunki do prywatności i intymności, m.in. związanych z potrzebami fizjologicznymi, wiek powoda, odbywanie kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w P. w związku z pobieraniem nauki w gimnazjum, należy przyjąć, że Sąd Rejonowy mógł uznać, że są spełnione warunki do przyznania od strony pozwanej stosowanego zadośćuczynienia. Strona apelująca nie powołała natomiast w apelacji takich argumentów, które pozwoliłyby Sądowi Odwoławczemu na przyjęcie, że pomimo braku samodzielności toalety od pozostałej części pomieszczenia celi, brak było podstaw do uwzględnienia żądania powoda, w zakresie uwzględnionym przez Sąd I instancji.

Zgodnie z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

W niniejszej sprawie trafnie przyjął Sąd Rejonowy, w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, że są spełnione przesłanki z art. 24 k.c. w związku z 448 k.c. uzasadniające uwzględnienie żądania powoda w zakresie przyznania mu od strony pozwanej Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w P. odpowiedniego zadośćuczynienia.

Analizując wysokość zasądanego zadośćuczynienia wskazać trzeba, że kwestia ta należy do sfery uznania sędziowskiego. Sąd orzekający powinien wziąć pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, w zależności od rodzaju krzywdy, jaką ma zadośćuczynienie zrekomensować i ocenić adekwatność przyznanej kwoty.

Mając na uwadze powyższe należy zgodzić się z Sądem I instancji, że zadośćuczynienie w kwocie 700,00 złotych, nie jest rażąco zawyżone i może być uznane za odpowiednie. W ocenie Sądu Okręgowego powyższa kwota w należyтым stopniu spełnia funkcję kompensacyjną i jest adekwatna do rozmiaru cierpień powoda.

Podniesiony w apelacji strony pozwanej zarzut dotyczący naruszenia § 28 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego kary pozbawienia wolności polegający na jego nie zastosowaniu, nie zasługuje na uwzględnienie. Podkreślić trzeba, że fakt, iż przepisy rozporządzenia nie ustanawiają wymogu wyposażenia cel w węzły sanitarne nie jest równoznaczne z zapewnieniem osadzonemu odbywania kary pozbawienia wolności w godnych warunkach. Nie powinno budzić wątpliwości, że wydzielenie węzła sanitarnego poprzez wygrodenie płytą wiórową albo metalową konstrukcją i odseparowanie go wyłącznie za pomocą kotary nie zapewnia poczucia intymności. Tym samym powoływanie się przez stronę pozwaną na postanowienia

rozporządzenia w sprawie regulaminu odbywania kary pozbawienia wolności nie mogą stanowić wystarczającej podstawy do uwolnienia się od odpowiedzialności za naruszenie prawa powoda do odbywania kary wolności w warunkach godziwych. Takie warunki nie są spełnione, jeśli w celach są węzły sanitarne, odgrodzone od reszty pomieszczenia wyłącznie kotarą. W tym miejscu należy podkreślić, że wbrew twierdzeniom skarżącego, z całokształtu zgromadzonego przez Sąd Rejonowy materiału dowodowego wynika, że tylko niektóre cele, w których przebywał powód w okresie odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w P. posiadały murowany węzeł sanitarny z zamykanymi drzwiami (patrz np. zeznania świadków A. P. i M. R. złożone w dniu 16 kwietnia 2013 r. k. 124 i 124 verte).

Zdaniem Sądu Okręgowego za chybiony należało uznać zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 5 k.c. Prawo podmiotowe w rozumieniu przywołanego przepisu to zespół uprawnień wpływających z norm prawa materialnego, pozostających w dyspozycji uprawnionego podmiotu prawa cywilnego, któremu prawo przyznaje określone środki prawne w celu ich ochrony. Jest to zbiorcza, nadrzędna kategoria pojęciowa, charakteryzująca sytuację prawną strony uprawnionej w stosunku do innych podmiotów prawa. Prawo podmiotowe może mieć postać uprawnienia bezpośredniego możliwego do realizacji bez udziału innych osób i skutecznego erga omnes, postać roszczenia lub uprawnienia kształtującego, mocą którego uprawniony może jednostronnie doprowadzić do powstania, zmiany lub ustania stosunku prawnego (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2015 r., IV CSK 580/14, opubl. LEX nr 1778870).

W tym miejscu należy zauważyć, iż bezsprzeczny jest charakter zakładu karnego oraz fakt odbywania kary pozbawienia wolności przez powoda. Jednakże sam fakt odbywania kary nie może wyłączać uprawnienia powoda do żądania ochrony jego dóbr osobistych. Zakład karny mimo celu przeznaczenia tegoż miejsca winien, w ramach posiadanych możliwości, zapewniać poczucie intymności w zakresie realizacji fizjologicznych potrzeb człowieka i starać się nie naruszać potrzeby intymności z nim związanej.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie zasługuje na uwzględnienie argumentacja apelacji odnosząca się do warunków życia dzieci w domach dziecka, osób hospitalizowanych osób, czy rodzin zajmujących mieszkania socjalne. Nie może bowiem umknąć uwadze, że osoby przebywające w placówkach penitencjarnych znajdują się w sytuacji przymusowej, a opresyjność ich pobytu wyznaczać powinny zwykle następstwa przymusowej izolacji i standardy wynikające z przepisów prawnych. Nie jest przekonywująca również ocena niezgodności roszczenia powoda z powszechnym poczuciem sprawiedliwości. Nie sposób zatem uznać, aby wystąpienie przez powoda z żądaniem udzielenia mu ochrony prawnej w związku z naruszeniem dobra osobistego w postaci prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w godnych warunkach, stanowiło nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c.

Biorąc powyższe pod uwagę, zdaniem Sądu Okręgowego podniesione w apelacji zarzuty i argumenty na ich poparcie, nie uzasadniają zmiany zaskarżonego wyroku. Z tego względu apelacja strony pozwanej podlegała oddaleniu, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c.

SSO Piotr Jarmundowicz SSO Małgorzata Brulińska SSR del. Karolina Gruszczyńska